

Lucas Bacmeister Johann Vatkus

Ztma. An liceat in Scholis Christianorum disputationes de rebus Theologicis seu fidei dogmatibus instituere, & de earundem Forma & Modo

Rostochii: Myliandri, 1604

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn756518911>

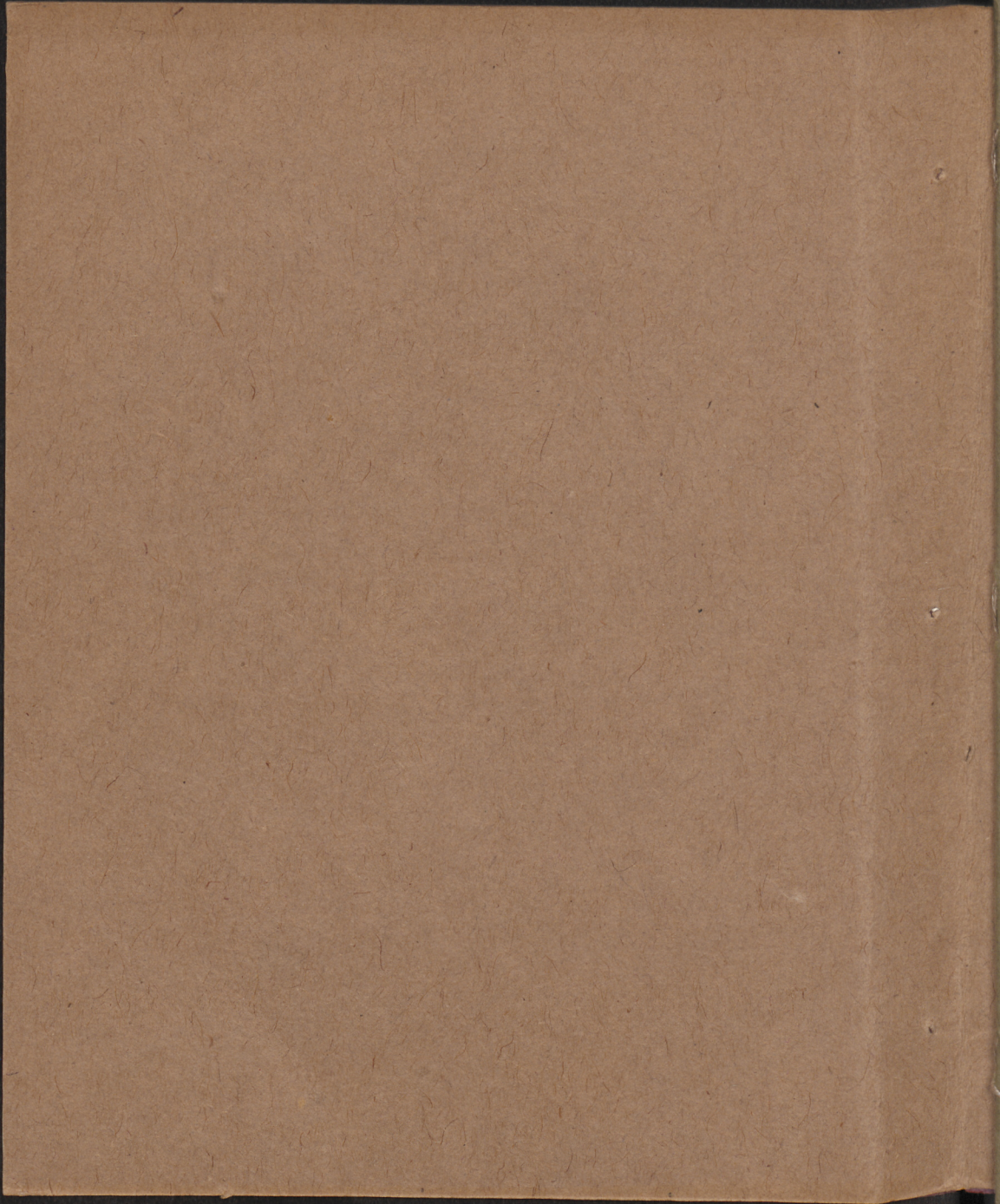
Druck Freier  Zugang



L. Bacmeister.

R. U. theol. 1684.

M



227

ZHTHMA.

*An liceat in Scholis Christianorum
disputationes de rebus Theologicis
seu fidei dogmatibus instituere,
& de earundem Forma
& Modo.*

Quod

DIVINA ADIVVANTE GRATIA
Anniversarij exercitij loco in scho-
lis Theologicis Academiae Rosto-
chianis veniendum pro-
ponit

Præses

M. LUCAS BACMEISTERVS L. F.
S. Theologiae Professor publicus.

Respondente

IOHANNE VATKIO Pomerano.

Ad diem 12. Maij Horis matutinis in Au-
ditorio Magno.



ROSTOCHII

Typis Stephani Myliandri. Anno 1604

REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO

D N. C A R O L O
Administratori Episcopatus Ratzeburgen-
sis, Duci Megapolitano, Principi Vandalorum, Co-
mici Sverinensi, Rostochij & Stargardix Do-
mino, Domino suo cl-emen-
tissimo.

Cum nulla res Princeps Rea. & Illustrissime, Domine clementissime, Academia in incremento ita subserviat, atq; docentium industria & fidelitas, visa quoq; ea fuit nostrae huius scholae, post tristem ex metu pestis, qua nuper affligebamur dispersionem restauranda, non parum profutura. Ideoq; non tantum de lectionibus deinceps assidue seduloq; habendis, sed & de restituendis Anniversariarum disputationum exercitijs graviter diligenterq; in senatu Academico deliberatum esse intelligo. Cumq; ut ego huius non minus utilissimi quam laudatissimi decreti initium disputando facerem iuberent, quorum ego nec auctoritatem aspernari, nec voluntati resistere honeste possum: morem quoq; ijs libenter gessi: ac praesentem hanc quaestionem discutiendam proponere, hoc quidem tempore volui: subsecutus ordy Jeq; intervallo non longo disputationes alias, & eas quidem illo ordine, quem lectio publica locorum Communium Theologorum mihi ostendet.

Haec vero muneris mei scholastici primitias ad R. & Ill. Tuam Cels. Princeps clementissime, mittere volui: cum ut statum Academiae suae illa hinc cognosceret: tum ut meaeq; studia devotione humillima eidem commendarem, Nec dubito quin R. & Ill. T. Cels. pro sua in Deum pietate, in scholas & Ecclesias clementissima voluntate, hoc quoq; subjectissimi animi iudicium, a me servo humilino sit susceptura clementissime. Itaque ego vicissim nunquam cessabo Deum rogare, ut is R. & Ill. Tuam Cels. in diffucili hac gubernationis onere, Salomonis sapientia, Sethi annis, Abrahami felicitate indees ornet augeatq; cumulatisime. Per scriptum Rostochij Anno 1604.

R. & Illustr. Tuæ Cels.
Subiectissimus

M. LVCAS BACMEISTERVS.

Quæstio, Vtrum liceat in Christiano-
rum scholis disputationes de fidei do-
gmatibus instituere.

THESIS I.



Quoniam divini spiritus adjuvante gratiâ propo-
situm nobis est, ad servatoris Christi gloriam, &
nostram institutionem, lectioni locorum communium
Theologicorum, disputationes publicas juxta seriem
capitulum doctrina Christiana adjungere; atq; sic no-
strum quoq; talentum ad communem Ecclesia edifi-
cationem conferre: opera pretium visum fuit, *Ἐπιτομή* hoc prodromi
loco discutendum proponere; An liceat in scholis Christiano-
rum disputationes cum privatum tam publicè de rebus
Theologicis instituere.

I I.

Et si autem Ecclesia omnium temporum praxis, & scholarum be-
nè constitutarum consuetudo, licet dirimere videatur: tamen non a-
lienum ab instituto nostro esse videtur, à questione hac nec ignobili nec
inutili, *ὡς ἑστὶν ἐν* Theologicarum facere, auspiciis: idq; maximè,
cum nec olim defuerint, nec etiamnum hodiè desint, iniqui talium pro-
gymnasmatum scholasticorum censores & judices.

I I I.

De Licinio namq; Tyranno Eusebius scriptum reliquit, quod le-
gem sanxerit, Ne episcopi inter se de rebus suis communi-
carent, neve conventus aut deliberationes instituerent;
deque rebus nullibus consultarent ac dispicerent.

lib. 1. de
Vita Com-
stantini.

Duro de
Pafch. aul
Polit. A.
phor. 289

I V.

Reperitur & hodiè non nemo qui Principi Christiano consulendum præcipit, Ne frequentes disputationes publicas in religionis negotio à Theologis institui permittat.

V.

Permuli in ore habent eritum illud: Quod nimium altercando & disputando, Veritas jacturam non minimam patiatur: ideoq; con-
sensiones orthodoxorum Ecclesie doctorum cum ἐπεροδιδασκῶν, veluti Homericam pugnam ranarum cum muribus falsè irriuent.

V I.

Nos ergo quid de hac quaestione statuendum sit, veritatis in-
quirende gratia διὰ βραχέων dispiciemus: ac nostram sententiam ita
proponemus, ut primum scriptura testimonijs, ac deinde Christi, Apo-
stolorum, & perpetuo purioris Ecclesie exemplo ostendamus, non tan-
tum licitum esse de rebus Theologicis disputare, sed id etiam summe esse
necessarium & utile. Secundo de Materia, Forma seu modo disputa-
tionum piarum legi-imo, deq; earundem Regula & Norma dicemus.

DE PRIMO.

V I I.

Ne verò ulla lectorem detineat terminorum ambiguitas vel ob-
scuritas, eorum genuinum sensum primum investigandum censemus.

V I I I.

Disputationem igitur, de qua hic agimus, Vocamus placidam
legitimamq; sententiarum collationem, ex scriptura inter duas partes,
non tam indagande veritatis, (qua una & simplex est) quam eiusdem
confirmande & illustrande gratia institutam: adhibito cum in-
strumento dialectico, cum & quidem potissimum S. scriptura linea &
ampli.

I X.

Res verò Theologicis an sub collationis huiusmodi in eadem
revocare liceat, cum querimus; intelligimus hoc termino, cum do-
gmata fidei seu capita doctrine Christiana, & quaestiones ex ipsa scri-
ptura

ptura depromptas, & eas quidem controversas, sed tamen cognitione dignas, hoc est, quarum cognitio ad rectè sentiendum vel benè vivendum utilis est, & quas pro ratione temporis & Ecclesie statu scire expedit: cum ipsa scriptura testimonia seu sententias, quas corda Scripturarum Cyrillus appellat.

X.

De his ergo personas idoneas in scholis piè recteq; inter se conferre posse & debere putamus.

XI.

Affirmativa hujus veritas hat ratione nititur. Quicquid 1. nec à scriptura sacra, 2. nec à Christi 3. nec ab Apostolorum. 4. nec à perpetuo purioris Ecclesie praxi alienum est. 5. cujus item usus cum pernecessarius, 6. tum summe utilis est: id piè recteq; fieri potest. Disputationes de rebus sacris, nec scripturae testimonijs, nec Christi, nec Apostolorum, nec Ecclesie purioris exemplis adversantur: sed summopere hoc quidem tempore cum necessariz tum utiles sunt. Ergò piè recteq; institui possunt.

XII.

Habet autem hac demonstratio p̄eox ordine sex, qua quomodo singula seorsim pro nostra militent affirmativa, jam alius paulò dispiendum fuerit.

XIII.

Scripturae ergò testimonia quod attinet: referri huc non incommode illa possunt, qua boni Episcopi & Ecclesie doctoris munus & officium describunt. Hoc enim non tantum in constituenda & tractanda thesi, seu vera et saluati doctrina proponenda consistit: sed ejus multo maxima pars in anti thesi urgenda, hoc est, cum refellendis & confutandis ijs, qui doctrinam caelestem errorum nebulis involvere, & sparsis impijs dogmatibus simpliciorum animos à vera pietate abalienare satagunt: tum instruendis & erudiendis junioribus, quo pacto adversariorum istius excipere & avertere possint, occupatur.

XIV.

Veriusq; hujus muneris typum quasi gessisse videtur secundaria

A 3

illa

Esse disputandū
probat
1.
Testimonijs scri-
pturae.

illa urbis Hierosolymorum restauratio, à populo Iudaico ex septuaginta
nata captivitate Babylonica rediit, sub Artaxerxe instituta.

XV.

Nehem: 4.17. Quomodo enim populus Dei, templi adificationi intentus,
& urbem muro cingere cupiens, propter frequentes hostium vicinorum
incurfiones, una manu opus faciebat, altera gladium adversus hostes
strictum tenebat: ita ministros & doctores verbi, quibus spiritualis
Hierosolyma, Ecclesia nimirum adificij cura est commissa, ab una
parte edificare conveniunt, explicando & confirmando doctrinam verita-
tis; ab altera hostes & lupos gregem Christi invadentes, cadere &
profligare, refutando errores & sophismata, & adversariorum insultus
gladio spiritus, quod est verbum Dei, avertendo.

XVI.

Eph. 6.17. Confirmat hoc dominus ipse sua voce apud Ieremiam cap. I, II.
Vbi partes muneris prophetici esse ait, non tantum adificare & plan-
tare, sed etiam evellere, diruere, demoliri, & adversariorum castella
verbi divini admotis arietibus evertere.

XVII.

Verum ut ad externam & corporalem miliciam vix aptus & i-
doneus censetur, qui non prius privatis ac domesticis exercitijs cen-
praludijs quibusdam corpus ad labores athleticos assuescerit: ita
spiritualis athleta vix unquam pro Christi gloria, & caelestis doctri-
nae puritate adversus hostes veritatis pugnabit feliciter, qui non prius
domesticis quasi velitationibus ad serias pugnas aliquando subeundas,
cum sese tum alios, preparaverit, gladioq; verbi divini ad errores
confodiendos rectè uti didicerit.

XVIII.

Huic domini precepto etiam Gentium ille doctor succinit: Titus
Cretensium Episcopo serio accuratèq; demandans, ut in recte riteq; con-
stituendis insula istius Ecclesijs, eos cum primis verbi divini eligat mi-
nistros, qui non modo possint exhortari per doctrinam sanam, sed et-
iam τὸ ἀντιλέγοντες ἐλέγχειν, contradicentes convincere. Tit. I.
9. & obloquentibus os obturaret Ibid. v. II. Hac verò cum ab

ij. requirantur, progymnasimata sive praexercitamenta simul requiri, ac proinde licita esse colligimus.

X I X.

Quid? quod usum ἐλέγχτικόν verbo Dei à Paulo assignari 2. Tim. 3, 16. verba ibidem nimis manifestè arguunt. ἐλέγξεν autem nihil aliud est, quam cum adversario congregari, eiusq. sententiam falsitate ostensa, & veritate astructa redarguere; Quod cum nuppiam commodius quam in disputationibus fieri possit, manifestum est, his prorsus & absq. discrimine sublati, insigni hoc usu, scripturam auctori nimis temerario privari.

X X.

Nec praetereunda hic putamus ista apostoli eiusdem verba, quibus verbum Dei Gladio comparat, Eph. 6, 17. Quemadmodum enim gladio utimur urgente necessitate cum ad defensionem corporis, tum ad injuriarum propulsiorem: ita cum veritatem doctrinae caelestis ab hostibus Christi vim pati videmus, Gladio verbi strenuè utendum, seduloq. cavendum, ne Respub. Christiana detrimenti quicquam patiantur.

X X I.

Atq. huc etiam pertinet id praeceptum, quò omnia probare jubemur. I. Thessal. 5, 21. Veritas enim cuiusq. sententiae disputationibus crebris eruta, probatur & in lucem profertur: & ut lapidum constituta igni, ita inventis argumentis explicatisq. Verum elicitur & exprimitur.

X X I I.

Quamobrem & praecipue natura intelligentes Deus condidit, & normas iudicandi & discernendi verum à falso illis impressit, ut probare possint, quid sit acceptum domino. Ephes. 5, 10. & quomodo à veteratorum ad insidiosè fallendum versutia cauere sibi queant. Ephes. 4, 14.

Atq. hactenus scripturae testimonia sequuntur exempla.

X X I I I.

In his primò Christus ipse occurrit, quem non semel sed saepius; non de uno sed permultis issq. praecipuis doctrinae Christianae capitibus disputasse legimus.

2.
E
em-
plis. Chr-
sti.

Nam

X X I V.

Nam de Legis universae summa accuratè cum Legisperito confert. Luca 10. de causa Divortij cum pharisæis Matth. 19. de E-
lectiis cultibus. Matth. 15. De sabbathi observatione Matth. 12.
Luca 6. De persona Messie. Matth. 22. 42. De cruce & calamita-
ribus Job. 9. 2. De resurrectione mortuorum Marci 12. quò pertinet
etiam collatio pueri iesu duodecennis, cum Doctoribus in templo Hie-
rosolymitano. Luca 2. 46. & congressus ille Christi cum diabolo
in deserto. Matth. 4.

X X V.

Ex quibus omnibus hunc in modum colligimus. Christi actio no-
stra esse institutio. Cum autem Christum collationes de fidei articulis
instituisse hinc liquido pateat, nos quoq; hoc ipsius institutum pie re-
sequi imitatur.

X X V I.

3. Aposto-
lorum. Secundo loco apostolorum exempla se offerunt, quor collatio-
nes de rebus sacris persapè instituisse, nemini nisi in Novi Testamenti
libro planè hospiti, ignotum esse potest.

X X V I I.

In concilio certè primo Hierosolymitano ab ipsis coacto apostolis,
ὁ ἄνωγος de re longè maxima, nempe de Circumcisionis sacramento,
alijsq; ritibus Moisaicis institutam fuisse, Actorum historia cap. 15,
7. testimonio evidentissimo comprobatur.

X X I I X.

De Paulo seorsim mentio fit, quod confuderit Iudeos, & colla-
tis scripturae testimonijs, demonstraverit Iesum esse Christum. Actor.
9. 22. quod in Atheniensi schola cum Iudæis, Epicureis & Stoicis Phi-
losophis disputaverit. Actor. 17. 17. & 18. Idem eum fecisse Co-
rinthi, Ephesi ac Caesarea coràm præside Romanorum Felice, eiusq;
conjugè Drusilla, Actor. cap. 18. 4 & 19. 8. & 24. 26 legitur. In
quibus locis plerisq; verbo ἀπελογεῖσθαι uti Lucam, fontes ipsos consu-
lenti patebit: qua voce disputandi & ratiocinandi artem intelligi
certum est. Nam ut Augustinus lib. 1. cap. 13. Contra Cresconium ait;

Quid

Quid est aliud Dialectica (quia vox est à *Διαλέξει*)
quam disputandi peritia?

XXIX.

Nec ineptè huc referimus, quæ de congressu & disputatione cum
Petro apostolo instituta, ipse Paulus Gal. 2. commemorat.

XXX.

Quid? quod colloquia piorum & aliorum plurima de Religione,
Scriptura recenseat: Luca 24, 15. Act. 6. 9. & 28, 29 ex quibus ita col-
ligimus: Si prius privatim de rebus sacris colloqui & conferre possunt &
debet, idem & publicè ijs licebit. At prius testantur loca allegata.
Ergo ex iisdem posterius etiam consequentia non mala elicitur.

XXXI.

Præterea Paulum in suis epistolis ad gravissimas quæstiones Theo-
logicas, vel sponte vel rogatum, modò brevius modò prolixius respon-
disse, notius est, quam ut in dubium vocari possit.

XXXII.

Vnde inferimus: Si per epistolam cum absentibus de materijs
Theologicis conferre licet, etiam colloquio & disputatione inter præ-
sentes de iisdem conferre licebit. Antecedentis veritatem thesisi proxi-
mè præcedens comprobatur: Ergo & consequens negari non potest.

XXXIII.

Institutum porro hoc nostrum tertio loco Ecclesiæ primitivæ sta-
tim post apostolorum tempora praxis confirmatur. In ea enim huc
ipsum quoque morem conferendi sententiæ fuisse observatum, exempla dia-
logismi Iustini Martyris (qui floruit circa annum Christi 140) cum
Triphone Iudæo: disputationis Athanasij, cum Ario in concilio Ni-
cæno, anno Christi 325. Collationum Basilij cum Phocino in synodo Syr-
mientiensi, Anno Christi 351. & Augustini cum Fortunato Manichæo &
Donacisto, à Novarijs exceptarum: Dionysij nempe Alexandrini cum
Nepote Chilitastarum Coriphæo, evinunt.

XXXIV.

Vnde & Augustinus Episc. 119. ad Ianuarium, In veteri Ec-
clesiâ, ut prælectiones, ita disputatione quoque de rebus

B

facris

4:
Primi-
tive pu-
rioris Ec-
clesiæ
praxi.
Soc Hist.
Eccel 1. b. 2
cap. 30
Aug lib. 1.
Retract.
cap 16.
Tom. 1
Eusebius
lib. 7. c.
24°

sacris religiosè & magna cum reverentia haberi solitas,
teletur. XXXV.

Ac in Basilio etiamnum juvene Athenis degente, hoc imprimis
miratur & predicat Nazianzenus, quod præter ceteros excellueris
in ratiocinandi & rectè disserendi scientia. In laudib. Basilij.

XXXVI.

Neq; verò nullam planè ob causam, morem hunc in Ecclesiam
olim introductum, sedulo à maioribus conservatum, & ad nostra hæc
tempora propagatum fuisse statuendum est.

XXXVII.

Etenim cum juratissimus ille Christiani nominis hostis Diabo-
lus ipsiq; succenturiata Variorum hæreticorum phalanges, nunquam
non Orthodoxam fidei sinceritatem jam aperto Marte, iam cuniculis
oppugnare, & omnibus viribus sanctam illam Ecclesie civitatem sub-
vertire conatæ sint & adhuc conentur: officium profectò fidelis Eccle-
siae doctoris imprimi fuerit, ut non tantum sit defensor fidei, sed
& debellator erroris, bona doceat, & mala dedoceat. Au-
gust. lib. 4. de Doctr. Christ. cap. 4.

XXXVIII.

Ergo præter hætenus enumerata, duo adhuc sunt alia, quæ di-
sputationum progymnasmata nobis commendant. Necessitas nempe
& Vtilitas.

XXXIX.

Necessitatem cum scriptura, eiusq; exempla hæc usq; enumer-
ata, tum Ecclesie status & temporum ostendit conditio.

XL.

Cum enim in ea proh dolor, inciderimus tempora, quibus ut ille
ait δόξα βιάζεται τὴν ἀλήθειαν: quibusq; novæ subinde hæreticorum
& sectariorum agmina repullulant: certè eorum quos Deus in specu-
la Ecclesie constituit, muneris erit, non tantum de his auditores
suos præmonere fideliter, sed & juniores ac theologie candidatos
nonnunquam in publicum producere, ut auditis argumentorum con-
trariorum oppositionibus tempestivè iisdem occurrere, & veram scri-
ptura sententiam contra βεβήλας καίνοφρονίας, καὶ ἀνιδέους ψευδο-
νόμους γνώσεως αἰσθῆναι & afferere discant.

Quam

Disputa-
tionum
Necessi-
tas.
Simoni-
des.

1 Tim. 6.
20.
2 Tim. 2.
16.

X L I.

Quam sanè ad rem, si nulla res alia utilis est, Disputationum profectò exercitium conducit plurimum. Est enim disputatio, ut *Picus ait* Cribrum veritatis, quæ crescentibus disputationibus magis ac magis eruitur, stabilitur, confirmatur: ac in his legitime institutis & habitis, utriusq; sententiæ fundamenta scripturæ lance ponderantur, falsitas refecatur, & cum suis auctoribus abigitur, veritas perdurat & emergit.

Utilitas.

XLII.

Hinc recte *Augustinus ait*: Melius veritas inquiri non potest, quam interrogando & respondendo *lib. 2. soliloquiorum*. Nec enim disputatio veritate, sed veritas disputatione requiritur. Et *lib. 2. de doctr. Christ. cap. 31. inquit*. Disputationis disciplina ad omnia quæstionum genera, quæ in sacris literis penetranda & dissolvenda sunt, plurimum valet. *Quin de seipso proficitur*, quod disputandi ars ad dissolvenda hereticorum sephismata, magnum sibi attulerit adjumentum. *lib. 3. contra Acad. cap. 13. & lib. 1. cont. Crescon cap. 14. ait*. Qui disputat, verum discernit a falso.

In prol.
sup. quest.
in Gen.

XLIII.

Taceo nunc, quod in placida συζησις sæpè multa verbis explicentur, quæ vix ita facile scriberentur; & ex mutuo sermone interrogando & respondendo non pauca eliciuntur, quæ rem apertius declarant. Habet n. inquit *Hieronymus*, necio quid latentis ἐνεργείας viva vox; & in aures discipuli de doctoris ore transfusa, fortius sonat.

Tom. 3.
ad Paulinum.

XLIV.

Omitto illam disputationum utilitatem, quod inde quisq; suo se modo pedeq; metiri discat, quid humeri ferre valeat, quid ferre recusent.

XLV.

Non dicam nunc prolixius, quam mirificè progymnasmata hæc ingenium acuant, iudicium forment & confirmant, memoriæ celeritatem in accipiendis, fidelitatem in repetendis aliorum dictis adjuvant.

XLVI.

Hoc interim extra omnem dubitationis aleam positum est, arcium istarum, quæ rationem & orationem gubernant, notitiam & usum.

sum. hisce exercitationibus legitimè institutis, mirum in modum crescere: siquidem enitendum in ijs sit, ut oppositiones non ex errore, sed ex rei ipsius de qua agitur medulla petita videantur: utq; ea purè, perspicuè, & quantum licet eleganter proponantur: & responsiones si opus sit arguè, modèstè tamen regeantur. Nam ut scitè Plato in Theæteto. ὡς μὴ ὅτι λογῶν, ὡς ἰατρικῶν. quæ oratione non commodè explicantur, intelligi non possunt.

XLVII.

Deniq; horum congressuum hæc non postrema est utilitas, quod in ijs ad modestiam, comitatem & affabilitatem in sermone & gestibus, aliaq; virtutes ὁμιλιηλικῶς assuescant adolescentes. Nam si prava colloquia bonos mores corrumpunt, quid ni poterunt pia colloquia prava mores vel cohibere, vel corrigere? Atq; hæc de primo instituti nostri membra dixisse sufficiat.

XLIX.

DE SECVNDO.

Vnde cum disputare licitum esse appareat, non incōvenienter porro queritur, Quibus de rebus & quomodo disputadū sit. Videas enim qui in utroq; hoc capite à cynosura verbi divini recedentes, suo obsequantur genio & ingenio: pro utilibus & necessarijs inepta proponunt, & ex schola discipulorum Christi, forum linguarum faciunt.

XLIX.

Materiam ergò disputationum Theologicarum quod attinet; ea talis eligatur, quæ Gloriam Dei, ædificationem Ecclesiæ, & Proximi salutem promoveat: ad hos enim fines omnia nostra dirigenda esse scriptura præcipit. I. Cor. 10, 31. & 33. & cap. 14, 26. 2. Cor. 12, 18. Eph. 4, 12. I. Theff. 5, 11.

L.

De quibus rebus disputanda.

Ac proinde ex scriptura conveniens & idonea materia desumenda est: exemplo Christi, qui colloquebatur cum Phariseis, Discipulis, aut alijs: vel de legis ædificative observatione; Vel Messie persona; aut alio aliquo scriptura capite, disputat; unde & ipse scriptura scrutari juber Ioh. 5, 39. & Petrus monet, ut qui loquitur, loquatur eloquia Dei. I. Pet. 4, 11.

Se

L. I.

Sed nec ipsi scripturæ sacræ libri pro materia hæreticorum sunt inepit. Talis enim disputatio servit: ad melius imprimendam memoria scripturam sacram.

L. II.

Nec inuito est de sensu alicuius dicti difficilioris in scriptura, Theses ad disputandum proponere. veramq; sententiam rationibus cum ex contextu petitis, cum perpetuo purioris Ecclesiæ consensu confirmare.

L. III.

Ut vero de Fidei quoq; confessione, & præcipuis doctrinae Christianæ capitibus, conferendi sit occasio, non abs re esse videtur, vel partes Catechismi, vel Augustinam confessionem, vel Formulam Christianæ Concordiæ thesis comprehendere, & de ijs disputandi ansam philo-
logis præbere.

L. IV.

De quibus vero abstinendum sit questionibus, ea duplicis videntur esse generis. Quædam enim sublimiores sunt, quam nostra imbecillitati scrutari convenit; quales sunt in divinis ea, quas Deus nobis occultas esse voluit. Ac de his vitandis monet Salomon Prov. 25, 27. Scrutator, inquit, majestatis, opprimetur à gloria. Est enim Deus Magnus, vincens nostram scientiam. Job, 36, 26. Nec cogitationes Dei cogitationes nostra sunt. Esa, 55, 8. sed inscrutabilia sunt eius judicia, & via eius imper vestigabiles. Rom. 11, 34.

De quibus non.

L. V.

Pauli ergo præceptum hic tenendum. Edico cuiusvis versanti inter vos, ne sapiat supra quam oportet sapere. Rom. 12, 3. Nam ut Hilarianus inquit. Sol ita videndus est, sicut videri potest, tantoque est excipiendus lumine, quanto admittitur: ne si plus velimus in corpore solis spectare, splendor perstringat oculos, ut etiam amittant, quod videre poterant.

L. VI.

Et elegans hac de re locus: extrat apud Gregorium Nazianzenum Orat. 1. Ad Eunomianam ubi ait. De quibus disputandum & quatenus? De his solum, ad quæ humani ingenij

genij acies pertingere potest, & quatenus conditio auditoris & facultas potest assequi; ne ut intentior vox auri-
bus, ut alimentum immodicum corpori, ut onera paulo
graviora subeuntibus; ut denique terræ crebriores plu-
viæ noceat: ita sanè & auditores quæstionibus altioribus
& quasi solidioribus degravati fessiq; , damni aliquid acci-
pant.

LVII.

Non ergò in summa doctrina Christiana mysteria argute nimis
inquirendum est: sicut nec de ijs fidei articulis qui evidentè certi
sunt, & ab omnibus conceduntur, in utramq; partem problematicè di-
sputandum est: exercitatione problematicæ Physicis, Logicis, Poli-
ticis, Medicis, Iurisperitis conveniunt. Civitas verò, Dei Aca-
demicam dubitationem tanquam dementiam averfatur
August. lib. 19. de Civit: Dei cap. 18.

LVIII.

Quædam verò quæstiones Frivolæ sunt, planeque in-
utiles, quas nec scire compendium, nec ignorare detrimentum est ul-
lum; ut Arnobius ait. lib. 2. adversus gentes. *Ve sunt μύθοι καὶ γε-
νεαλογίαι. Fabulæ & genealogiæ.* 1. Tim. 1, 4. *μᾶται λογιστῶν. Va-
niloquium.* Ibid. v. 6. *λογιστῶν. 1. Tim. 6, 4. Prophanæ vocum
novitates, & oppositiones falso nominata scientiæ.* Ibid. v. 20. & 2.
Tim. 2, 16. *Stulciæ & ineruditiæ quæstiones.* 2. Timoth. 2, 23. De his
enim inquit Apostolu, quod potius rixas præbeant quæstiones, quam
edificationem Dei quæ est in fide. 1. Tim. 1, 4. quod ex ijs nascatur *lis,*
invidia, maledicentia, suspiciones mala. 1. Tim. 6, 4. quod à fide ve-
ra seducant homines, Ibid. v. 21. quod nullam adferant utilitatem, sed
potius subvertant auditores, impietatem in hominibus exercent, &
pugnæ gignant. 2. Tim. 2, 14, 16. & 23.

LIX.

Ac quantum ligitiose disputationes veritati obsuerint, Aria-
na controverfia ostendit, de qua re ita Sozomenus. Quamquam
religio Christiana in cæteris omnibus clarebat, tamen di-
sputationes quædam ligitiosæ, quæ simulatione scilicet
pietatis

pietatis, & veræ Dei cognitionis eliciendæ, res antè minime exagitate in controversiam rursus deducebant, Ecclesias vehementer perturbant. *lib. 1. Hist. Eccles. cap. 15.*

L X

Et experientia rerum magistra, & Scholasticorum libri testantur, alienis istis questionibus ac disputationibus, lucem doctrinæ cælestis mirificè obscuratam, & tantum non extinctam esse.

L X I.

*Quid enim quæso utilitatis ex his & similibus questionibus potuit ad Ecclesiam pervenire, quibus scholasticorum quondam seculum fuit feracissimum. Quid mus rodit, cum panem consecratum rodit? Quo pervenerit Christi cibus, quem post resurrectionem comedit? An quis pro Judæ proditoris statua imprudenter caput aperiens, committat peccatum mortale? An Christus fuerit ordinis Prædicatorij vel Franciscani? An si Christus instituisset formam Baptismi in his nominibus *Buff/ Baff/* num sit bona forma? An si quis baptizet transponendo syllabas: Ego te baptizo in nomine *Trispa, pro patris, Lisi, pro Filij, & Cusan, Tuspiri, pro spiritus sancti, verus sit baptismus? An hæc propositio, Deus est scarabæus vel cucurbita, sit tam possibilis, quam illa; Deus est homo? Quibus nugis quid amabo nugacius!**

L X I I.

Hæc ergo & similia vana profana, piè tutius nesciuntur, quam impiè sciuntur: sapientius prætereuntur, quam ridiculè quaruntur; consultius omittuntur, quam temerè definiuntur.

L X I I I.

*Atq; huc pertinere arbitramur pij imperatoris Theodosij interdictum in synodo Chalcedonensi de intermittendis disputationibus de rebus ad fidem pertinentibus: cujus meminit Sozomenus lib. 7: cap. 6. *Histor. Eccles.**

L X I V.

Hactenus de Materia; sequitur de Forma seu Modo quo peragenda est disputatio. Non vero est, ut quisquam à nobis ea hic anno-

Vide Mur-
rem exen-
teratum
Vilhel-
mi Holde-
ri.

Et ejus-
dem Peri-
torium
exhorta-
torium.
P. 107. &
118.

Quomo-
do dispu-
tandum.

anda expectat omnia, quae ad perfectam disputandi rationem pertinent: id enim nec institui nostri est, multo minus ingenij: & ab alijs id ha-
tenus abunde satis esse praeftitum: sed pauca tantum, & instituto
nostro accommodata, delibabimus.

LXV.

Apolog.
de Fuga.

Ergo ut legitime recteque constituatur disputatio Theologica, pri-
mo illud Nazianzeni observandum est. ταῖς δέισιν παντὶ δέ-
χόμενος καὶ λόγῳ καὶ πρᾶγματι, ὡς ἰὲν ἀρχαίου, καὶ εἰς ἰὲν ἀ-
ναπαύσεως. id est. In enim sermone & negotio optimus ordo postu-
lat, à Dei in vocatione facere initium, & in eadem finire. Hinc Chri-
stu. ipse ait: Petite & dabitur vobis. Matth. 7, 7. Tunc autem
maximè invocandus est dominus, ut spiritu suo animos afficiat, ser-
mones dirigat, & corda aperiat, siquidem de re omnium maxima,
nempe de salute ibi agitur. Quilibet igitur qui disputationibus pijs
intereat, ita se comparare debet, quasi ad tribunal Christi sisteretur.
Nam ut Chrysostomus ait: Disputare sine timore Dei, est
veritatem subvertere.

LXVI.

Alterum requisitum disputationum piarum ad Personas per-
tinet. Harum duo sunt genera: Disputante scilicet & Auditore.

LXVII.

Requisi-
ta dispu-
tantium.

A disputantibus, sive illi Opponentis sive Respon-
dentis (quo nomine & Præsidem intelligimus) munus sustineant,
requiritur. Primum quidem, ut statum causae seu controversiae rectè
constituant, & intelligant, quemadmodum & Apostolus in concilio
Hierosolymitano fecisse videmus Act. 15, 5. & 6. Infeliciter enim
disputat, imò nihil disputat, sed aërem ferit, qui statum causae non at-
tendit.

LXVIII.

Quapropter Tertullianus disputaturus, solebat summam questionis
certis lineis delineare, & gradum conferre, ne extra rem vagari li-
ceret. Quae etiam causa est, cur Christiana Concordiae auctores à statu
controversiae articuli cuiusque declarationem inceperint.

Deinde

LXIX.

Deinde ad eosdem pertinet, ut linguarum & artium mediocri
cognitione sine instructi: non αὐτοδίδακτοι: sed ad pedes praeceptorum
instituti: & à puero sacras literas edocti. Act. 22, 3.
2. Tim. 3.
15.

LXX.

Nam ut, teste Nazianzeno, Insigniter desipientium ho-
minum est, velle prius docere alios, quam ipsi satis sint e-
docti: sic quoq; nullo modo ita sunt exercendi juvenes, ut antequam
probè cognoverint, quid sit ad salutem credendum, & quamam sint ve-
ra doctrinae fundamenta: sanam doctrinam falsis & sophisticis argu-
mentis oppugnare aggrediantur. Apol. de
fuga.

LXXI.

At verò inveniuntur, qui ut acuti videantur, undiq; corradunt ar-
gumenta, ut in disputationibus, prava dogmata muniant: quin & ob-
jecti nes sapè non tantum absurdas & inauditas, sed etiam blasphe-
mas proferre non verentur.

LXXII.

Rectius his sensit homo Ethnicus, Mala, inquit, & impia
consuetudo est aduersus Deum disputandi, siue seriò id
fiat, siue simulate. Et cohibere tales debebat severissima Lex Dei,
quæ ait: Dominus non habebit infentem eum, qui assumpserit nomen
Domini Dei sui frustra. Cicero
2. de Nat.
deor.
Exod. 20,
7.

LXXIII.

Theologia ergò studiosi sic instituendi sunt, ut non Sophista, sed fi-
deles Evangelij præcones tandem fiant: quin & veritati demonstrata
non pertinaciter amplius se opponant: memores præcepti longè vtilissi-
mi: In Theologica palestra id solum propositum esse debere, ut Chri-
stus vincat, Hæreticus cadat. Quis enim disceptandi finis
erit, & loquendi modus, si respondendum esse responden-
tibus semper exillimemus: inquit præclare Augustinus lib. 2.
de Civitate Dei cap. I.

LXXIV.

Quarè ut ipsos qui disputant, imprimis commendat Modestia:
C
iuxta

Auditorum requisita. *juxta illud Chrysoſtomi: Modeste & humane disputatio habetur; quam voces non frangant: ita & Auditores utramque partem attentè & benigne audire decet. Nam ut Cyprianus ait: De bono Tum demùm sermo & ratio salutaris efficaciter discitur, si patienter quod dicitur audiatur.*

LXXV.

Quia Formam disputandum. *Porro, cum non liceat in disputationibus μετὰ τὸν λόγον ἀεὶ λέγειν, ut Plato in Sophista loquitur; hoc est, uti diffusa & ad declamandum composita oratione, non inopportune tertio loco quaeritur, quàm potissimum Formam argumenta in hisce disputationibus Gymnasticis proponenda sint.*

LXXVI.

Qua de re est accuratè hic disquirere institutum nostrum non patitur; tamen nihil dissimulantes respondemus. Quamvis utiliter constitutum in scholis est, ut juvenis argumenta sua syllogisticis formis inclusa proponat, nec facile admittendum, ut vel ἀπερὶ ὁ δὲ, vel etiam planè ἀπὸ τοῦ λόγου disputetur: attamen cum vis & judicium argumentorum seu probationum, non proprie à nuda forma syllogistica, sed ab ipsa argumenti materia pendeat, syllogisticam formam ubique semper servare nec posse nec debere; maximè si apertis scripturae testimonijs propositum nostrum neatur; fecerit haec in causa Exemplo Christi, què in suis cum Phariseis colloquutionibus, interdum brevi quaestiuicula citra formam syllogisticam negotium quod voluit, expeditum dedisse, & solis scripturae testimonijs ita causam suam evicisse, ut omnes hostium conatus in nihilum evanescerent, historiae Evangelicae veritas comprobatur.

LXXVII.

Asipulatur & nobis D. Hieronymus adversus Heluidium hunc in modum scribens. Ne in aliquo cavilleris, & te quasi lubricus anguis evolvas, testimoniorum constringendus es vinculis, ne dicas te magis argumentationibus tortuosis, quam veritate scripturarum superatum. Sunt enim, dicente Augustino, multae, quae appellantur Sophismata, fallaciae conclusiones rationum, & plerumque ita veras imitantes, ut non

ut non solum tardos, sed ingeniosos etiam minus diligenter attentos decipiant, *de doct. Christ. lib. 2. cap. 31.*

LXXVIII.

In quam sententiam & Petrus Damianus Ostriensis Episcopus, vetustus & elegans scriptor, ad Desiderium Abb. Cassinensem lib. de Omnipot. Dei cap. 5. ait. Hæc planè quæ ex Dialecticorum vel Rhetorum prodeunt argumentis, non facile divinis aptanda sunt mysterijs: Et quæ ad hoc inventa sunt, ut in syllogismorum instrumenta proficiant, vel clausulas dictionum, absit ut sacris legibus se pertinaciter inferant, & divinæ virtuti conclusionis suæ necessitates opponant. Quæ tamen artis humanæ peritæ, si quando sacris eloquijs adhibetur, non debet Magisterij sibimet arrogantiam arripere, sed velut ancilla dominæ, quodam familiaritatis obsequio subvenire, ne si præcedit, oberret: & dum externorum verborum sequitur consequentias, intimæ virtutis lumen, & rectum veritatis tramitem perdat. Quis enim manifestè non videat, quia si argumentationibus, ut sese verborum ordo habet, fides adhibetur, divina virtus in temporum quibusque momentis impotens ostendatur? hætenus Damianus.

LXXIX.

Ac nota est historia quæ extat apud Socratem lib. 1. hist. Eccles. cap. 8. Quum enim in synodo Nivana Dialectici homines Dialecticè rixarentur, Laicus quidam simplici sensu præditus, eos increpans dixit. Christus & Apostoli nobis non dialecticam artem, nec vanam deceptionem, sed nudam sententiam, quæ Fide & Bonis operibus custoditur, tradiderunt. Atq; his verbis virum illum plus quam reliquos arguitis suis ratiocinationibus humanis effecisse, Socrates affirmat. Multum enim adjuvat cor fidele, nosse quid credendum non sit etiam si disputandi facultate id refutare non possit. Augustinus in fine libri de Hæresibus.

Vide etjã
Ruffi-
num lib 2
cap. 3.

LXXX.

Taceo nunc, quod reperiantur nonnunquam, qui ut cæteris ingeniosiores videantur, omisis materialibus sive rebus ipsis, occasionem hinc arripiant altercandi de syllogismorum formis, de regulis consequentiarum in dialecticis, ut hisce *πεπερηγος* extrahatur tempus, ne ad accuratorem thematis propositi examinationem perveniri queat.

LXXXI.

Comprobavit id suo exemplo A postata Pistorius, qui ut suam in rebus Theologicis inscitiam velo dialectico palliaret, eo progressus est impudentie, ut perspicuum Spiritus sancti testimonium. I. Cor. II, 19. non prius vim probationis habere judicaret, quam in syllogismi formam esset redactum; quo sanè pronunciato quid in scripturam sacram, ei usq; auctorem Spiritum S. scribi dicere potest concumeliosius? Et quam proximè ad hanc impietatem accedat Formatus ille Tanneras, acta nuperi Ratisbonensis congressus ad oculos ostendunt.

LXXXII.

Quæ tamen in laudatissima artis ratiocinandi despectum à nobis dici, nemo existimare debet: Siquidem hoc saltem volumus; in rebus Theologicis non tam rationum pondere, quam scripturarum testimonijs pugnandum; nec plus temporis Thomisticis & Scotisticis dubitationibus, quam sacris oraculis tribuendum esse: ne, ut cum Nazianzeno loquamur, nostris argutijs & disputandi subtilitate fidem perfringamus. In laudem Hieronis.

LXXXIII.

Etenim cum Iurisperiti, ut humanum jus constituant, sine lege aliquid pronunciarere erubescant: quantò minus audebit is, qui pietatis studiosus haberi vult, absq; divinis testimonijs ea asserere, quæ ad salutem æternam pertinent?

LXXXIV.

Ergò ut præclare Augustinus ait: Vbi de rebus obscurissimis disputatur, non ad uanitates divinarum scripturarum certis clarisque documentis, cohibere se debet humana præ-

Vid. Acta Colloq. Badensis pag. 271 & 279.

Lib. 2. de peccatorum merito. c. 36.

na præsumptio. Et Chrysostomus Volentes firmitatem acci-
pere rei veræ, ad NULLAM rem fugiant, nisi ad sacras scri-
pturas: alioqui si ad alia respexerint, scandalizabuntur
& peribunt.

LXXXV.

Vnde jam patet & illud, quæ debeat esse Disputationum piarum
& legitimarum norma & Regula: Sola nempe scriptura
sacra. Hæc enim sola est *αὐτῆς* & ut materiam & principia
disputandi suppeditat, ita etiam norma & regula loco, ad quam omnia
dogmata fidei examinanda sint, moritò habetur.

Norma
disputa-
tionum.

LXXXVI.

Hinc Dominus ipse nos ad eam ablegat. Esa. 8, 20. Ad le-
gem & ad testimonium. & Luca 16, 29. Christus ait. Habent Moses
& Prophetas, audiant illos. Et Paulus Gal. 3, 16. quotquot secundum
hunc Canonem incedunt, Pax super illos &c. Idem per tria Sabbatha
ex scripturis disseruit. Act. 17, 2. & Apollo vehementer Ju-
deos revincebat, ostendens per scripturas, Iesum esse Christum.
Act. 18, 28. Quo etiam pertinet Regij Vatis suffragium Ps. 119, 105,
ubi scripturam Lucernam nominat: quam Petrus lucere testatur in lo-
co caliginoso, donec dies illucescat, & lucifer oriatur in cordibus nostris.
2. Pet. 1, 19.

LXXXVII.

Paret idem Berrhoënsium exemplo, quos scripturam scrutatos esse
Lucas refert, an quæ Paulus & Silas docerent, ita se haberent. Act. 17,
11.

LXXXVIII.

Quamobrem etiam Electum illud Dei organum Paulus apostolus,
2. Tim. 3. scripturam divinitus inspiratam, utilem esse scribit, ad Do-
ctrinam, ad redargutionem ad correctionem, ad institutionem: Quo
certè elogio satis superq̄ demonstrat, omnem de Deo & rebus fidei do-
ctrinam & institutionem, omnem deniq̄ *ἐλεγχον*, ad hanc amussim re-
velatæ scripturæ exigi debere.

LXXXIX.

Et nota est optimi ac Christianissimi Imperatoris Constantini
Magni hæc de re sententia. Sic enim is apud Theodoretum lib. 1. c. 7.
patres Nicæni concilij alloquitur. Evangelici & Apostolici libri,
c. 3. & Pro-

& Prophetarum oracula perspicuè nos docent, quid sit de rebus divinis sentiendū. Deposito igitur contendendi studio, ex sermonibus divinitus inspiratis, sumamus controversiarum solutionem. XC.

Epist. 30. Unde & Basilius Magnus quem praeclarum orbis terrarum luminare Theodoretus nominat lib. 4. histor. Eccles. cap. 15. ait. Scriptura divinitus inspirata. Arbitet nobis constituatur, & apud quos inventa fuerint dogmata divinis sermonibus concordantia, his omninò etiam veritatis suffragium accedat. Et in *ἀποκρίσει* idem ille scribit: Oportet auditores qui sacris literis eruditi sunt, examinare illa quæ à doctoribus dicantur, & scripturis quidem consona accipere, repugnantia verò rejicere. Cui & Augustinus consentiens lib. 2. cap. 31. contra Cresconium praeclare inquit. Non sine causa tam salubri vigilantia Canon Ecclesiasticus constitutus est, ad quem certi prophetarum & apostolorum libri pertinent, quos omnino judicare non debemus: & secundum quos de cæteris literis fidelium vel infidelium liberè judicamus.

XCI.

Et quamvis nullus inveniat hereticus, qui non ad sui dogmatis defensionem scripturam adducat; rectè tamen à Rabinis quibusdam de sacris literis dictum est. In omni loco in quo javens pro hæreticis objectionem, invenis quoq; medicamentum in latere eius.

XCII.

Sed nec illud moramur, quod de obscuritate scripturæ hîc à quibusdam regeritur, ut propterea minus idonea sit, ad fidei & disputationis dogmatum & controversiarum normam & regulam constituendam. Non enim abcondita est veritas in scripturis, sed obscura ijs, qui eam quærere nolunt. Chrysostr. in 2. ad Thessal. Hom. 44. Et Paulus ait 2. Cor. 4. 3. Si obscurum est Evangelium nostrum, ijs qui pereunt, obscurum est.

XCIII.

Qua-

Quapropter rectè Augustinus scribit. Magnificè & salubriter Spiritus S. ita scripturas sanctas modificavit, ut locis apertioribus fami occurreret, obscurioribus fastidia detergeret. Nihil enim ferè de illis obscuritatibus eruitur, quod non planissimè dictum alibi reperiat. lib. 2. de doctr. Christ. c. 6.

XCV.

Gravissimè ergo hallucinantur pontificij, scripturam non vocem In col. vvormaric
Judicis, sed materiam litis esse contententes; ac propterea eam ad di- ensi Anno
judicationem controversiarum absq. patrum, conciliorum, ac pontificis 17. sels. 3.
Romani auxilio, minus certam, firmam ac sufficientem esse statuentes.

XCVI.

Cui errori Pauli locum thesi 88. allegatum opponimus. neq. enim scriptura perfectū efficere Christianū posset, ut quidem apostolus verbis clarissimis ibidem enuntiat, si tam esset imperfecta, ut necesse esset defectum illius aliunde scire. XCVI.

Et meminisse pontificios conveniebat gravissimorum Christi verborum Ioh. 5, 34. ubi inquit, Ego testimonium ab hominibus non accipio: & quod Ioh. 10, 27 dicitur. Oves meae vocem meam audiunt: ac propterea scripturae potius se reverenter submittere, quam eam ad pontificum & Ecclesiae ficticiae iudicium flectere & torquere.

XCVII.

Qua de re gravissimè scribit Hieronymus in cap. 8. Esaiæ. Hoc scire debetis, quod unaquæq. gens consulat Deos proprio. Vobis autem Legem dedit Deus, & testimonia scripturarum, quæ si sequi nolueritis, caligo vos opprimet.

XCVIII.

Sed nec illos recta ad veritatem via incedere arbitramur, qui relicto verbo Dei, tanquam unica & certissima omnis disputationis & dijudicationis dogma: um regula, ad nescio quam Fidei analogiam, (certè non illam apostolicam Rom. 12, 6. quæ nihil aliud est quam harmonia & consensus omnium articulorum religionis Christianæ.) confugiunt & provocant, ac cum demum scriptura iudicium admittunt, ubi inter eam & rationem humanam nulla reperitur contradictio. Michael Philippus Beutherus de vera dis iudicat. controversarum Rel. Theorema ce 24. & 25.

Vt enim

XCIX. *Ut enim taceam, quod ne unus quidem Christianæ religionis articulus certus & firmus remaneat, si ad rationis humane normam & regulam exigenda essent sacra dogmata: id quod Creationis ex nihilo opere, Incarnationis mysterio, Resurrectionis mortuorum doctrina, alijsq; innumeris fidei articulis demonstrare non tam operosum quàm prolixum foret: certe Paulus isti assertioni è diametro contradicit. 1. Cor. 2, 14. hunc in modum scribens: Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, siquidem stultitia est illi, & non potest intelligere, quia spiritaliter dijudicantur: & Rom 8, 8 φενησε οτι προς, inimicitia est adversus Deum: aperte his verbis innuens, inter verbum Dei & Rationem humanam nullam planè esse ουνεσθεω: secus enim si esset, articuli doctrine Christiane, non Fidei, sed Rationis, aut certe Rationis & Fidei simul essent dicendi.*

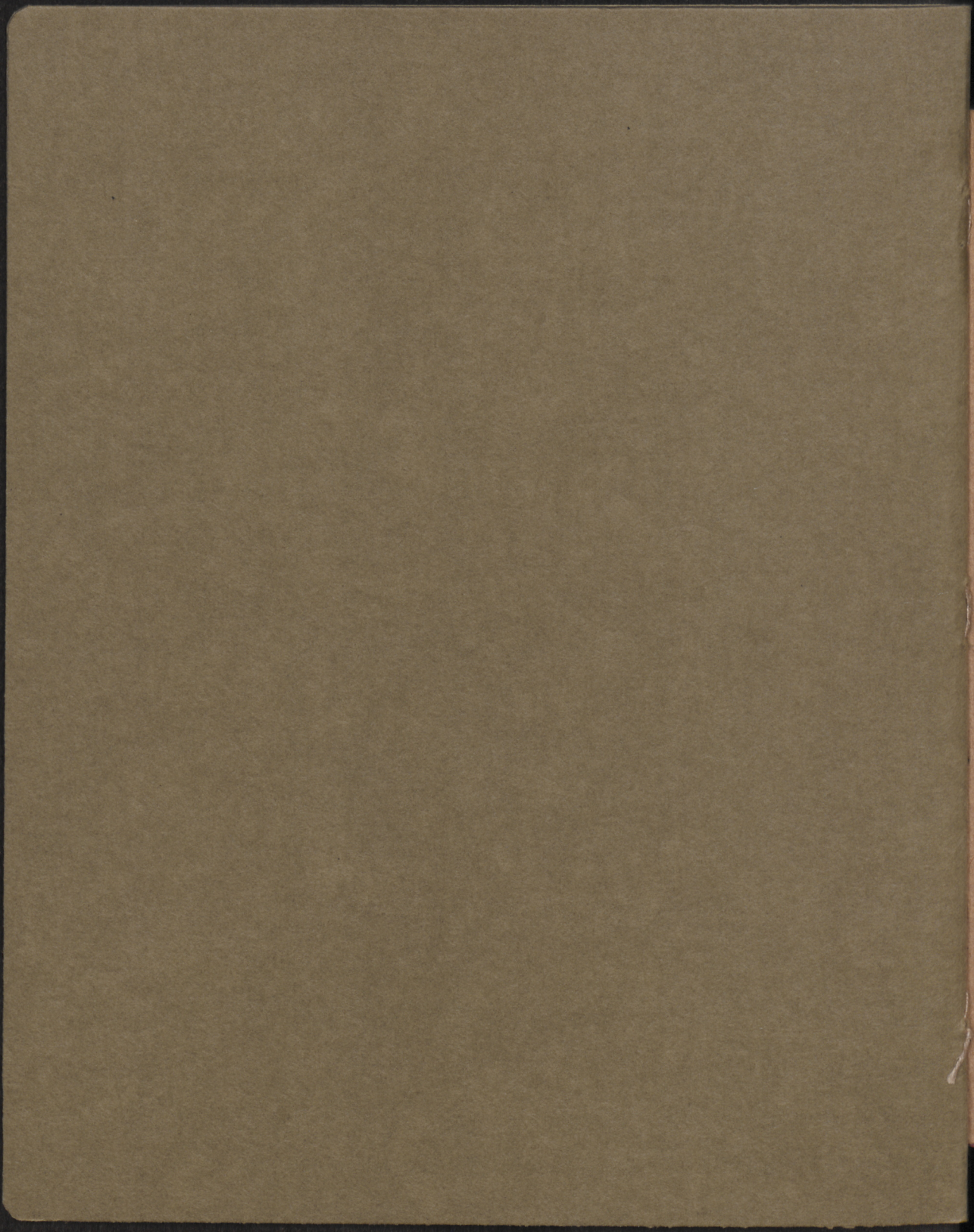
C. *Itaq; ut vela contrahamus, in causa divina, ubi de rebus Fidei & Deo agitur, unicus Deus iudex est, ipsiusq; verbum hominibus proponitur, non ut ipsi de eò judicent, sed ut reverenter se ei subijciant, & omne intellectus sui acumen sub Christi obsequium captivum ducant. 2. Cor. 10, 5.*

C.I. *Deniq; ad Formam disputationum etiam Finis pertinet: quicum ex superioribus factis jam manifestus sit, concludimus inde, Disputare non tantum licitum & concessum esse, sed etiam in scholis & Ecclesijs perutile esse & necessarium, tantum ibi cavenda est libidinositas, & puerilis quædam ostentatio decipiendi adversarium: ut graviter Augustinus monet lib. 2. de doct. Christi, cap. 31. sancta enim sanctè sunt tractanda; & semper aurea illa Augustini gnome spectanda; Tunc erant disputationes fructuosa, si non ibi considerentur nisi viæ domini.*

Deus pater Domini nostri Iesu Christi, institutum nostrum pium, ad sui nominis gloriam, Ecclesie edificationem, & proximi salutem dirigat, & mentem ac cor nostrum regat, ut ipsi grata, & nobis ac multis alijs salutaria, in hoc nostri muneris & vice

curriculo, dicamus & faciamus.

AME N.





Quapropter rectè Augustinus scribit. Magnificè & Spiritus S. ita scripturas sanctas modificavit, ut in obscurioribus fami occurreret, obscurioribus fallidia ceteris. Nihil enim ferè de illis obscuritatibus eruitur, nisi planissimè dictum alibi reperiatur. lib. 2. de doctr.

XCV.

Gravissimè ergo hallucinantur pontificij, scripturas an-
te Iudicis, sed materiam litis esse contendentes; ac propterea
judicationem controversiarum absq; patrum, conciliorum,
Romani auxilio, minus certam, firmam ac sufficientem esse.

XCVI.

Cui errori Pauli locum thesi 88. allegatum opponimus
scriptura perfectum efficere Christiani posse, ut quidem apo-
stolus clarissimis ibidem enuntiat, si iam esset imperfecta, ut ne-
cessarium illius aliunde sarcire. XCVI.

Et meminisse pontificios conveniebat gravissimorum
errorum Ioh. 5, 34. ubi inquit, Ego testimonium ab hominibus
non accipio: & quod Ioh. 10, 27 dicitur. Oves meae vocem meam
audient, & propterea scripturae potius se reverenter submittere, quam
pontificum & Ecclesiae ficticia iudicia flectere & torqueri.

XCVII.

Qua de re gravissimè scribit Hieronymus in cap. 8.
scire debetis, quod unaquæq; gens consulat Deum.
Vobis autem Legem dedit Deus, & testimonia
scripturarum, quæ si sequi nolueritis, caligo vos opprimet.

XCVIII.

Sed nec illos recta ad veritatem via incidere arbitror
libro verbo Dei, tanquam unica & certissima omnis dis-
putationis dogma: ut regula, ad nescio quam Fidei
certam, (certè non illam apostolicam Rom. 12, 6. quæ nihil aliud
est quam harmonia & consensus omnium articulorum. religionis
confugiunt & provocant, ac cum demum scriptura iudicium
ubi inter eam & rationem humanam nulla
contradictio.



n col.
vormarie
nfi Anno
7. fets, 3.

Michael
hilippus
eutherus
e vera dis
dicat.
ontrovers
artum Rel.
theorema
24. & 25.